

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MELCHIORA WATHELETA
přednesené dne 16. listopadu 2017¹

Věc C-560/16

**E.ON Czech Holding AG
proti
Michaelu Dědouchovi,
Petru Streitbergovi,
Pavlu Sudovi**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Nejvyšším soudem (Česká republika)]

„Řízení o předběžné otázce – Nařízení (ES) č. 44/2001 – Soudní příslušnost v občanských a obchodních věcech – Výlučná příslušnost – Článek 22 bod 2 – Platnost usnesení orgánů společností nebo právnických osob se sídlem na území členského státu – Výlučná příslušnost soudů tohoto členského státu – Usnesení valné hromady společnosti o nuceném přechodu cenných papírů menšinových akcionářů této společnosti na hlavního akcionáře téže společnosti a o stanovení výše protiplnění, které je hlavní akcionář povinen poskytnout menšinovým akcionářům – Soudní řízení, jehož předmětem je přezkum přiměřenosti tohoto protiplnění“

I. Úvod

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která došla kanceláři Soudního dvora dne 4. listopadu 2016, se týká výkladu čl. 22 bodu 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech².
2. Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností E.ON Czech Holding AG (dále jen „E.ON“) na straně jedné a Michaelem Dědouchem, Petrem Streitbergem a Pavlem Sudou (dále jen „M. Dědouch a další“) na straně druhé ve věci přezkumu přiměřenosti protiplnění, které byla společnost E.ON v rámci procesu vytěsnění menšinových akcionářů („squeeze out“) povinna poskytnout M. Dědouchovi a dalším v důsledku nuceného přechodu jejich cenných papírů ve společnosti Jihočeská plynárenská.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

3. V článku 2 odst. 1 nařízení č. 44/2001 se uvádí, že „[n]estanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu“.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42.

4. Článek 5 tohoto nařízení stanoví:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována,

1. a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn;
- b) pro účely tohoto ustanovení, a pokud nebylo dohodnuto jinak, je místem plnění zmíněného závazku:
  - v případě prodeje zboží místo na území členského státu, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno,
  - v případě poskytování služeb místo na území členského státu, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytnuty;
- c) nepoužije-li se písmeno b), použije se písmeno a);

[...]

3. ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události;

[...]“

5. Podle čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 platí, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována, „je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit [projednat] a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních“.

6. Článek 22 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„Bez ohledu na bydliště mají výlučnou příslušnost:

[...]

2. pro řízení, jejichž předmětem je platnost založení, nulita nebo zrušení společností nebo jiných právnických osob nebo sdružení právnických nebo fyzických osob nebo platnost usnesení jejich orgánů, soudy členského státu, na jehož území má společnost, právnická osoba nebo sdružení sídlo. Při určení sídla postupuje soud podle pravidel mezinárodního práva soukromého.

[...]“

B. České právo

7. Ustanovení § 183i zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném v době rozhodné z hlediska sporu v původním řízení (dále jen „český obchodní zákoník“), stanoví:

„(1) Osoba, která vlastní ve společnosti účastnické cenné papíry, a) jejichž souhrnná jmenovitá hodnota činí alespoň 90 % jejího základního kapitálu, nebo b) které nahrazují účastnické cenné papíry, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota činí alespoň 90 % základního kapitálu společnosti, anebo c) s nimiž je spojen alespoň 90% podíl na hlasovacích právech ve společnosti (dále jen „hlavní akcionář“), je oprávněna požadovat, aby představenstvo svolalo valnou hromadu, která rozhodne o přechodu všech ostatních účastnických cenných papírů společnosti na její osobu.

[...]

(3) Usnesení valné hromady obsahuje také určení hlavního akcionáře, údaje osvědčující, že tento akcionář je hlavním akcionářem, a výši protiplnění [...] a lhůtu pro poskytnutí protiplnění.“

8. Ustanovení § 183k českého obchodního zákoníku stanoví:

„(1) Vlastníci účastnických cenných papírů mohou [...] požádat soud o přezkoumání přiměřenosti protiplnění; [...]

[...]

(3) Soudní rozhodnutí, kterým bylo přiznáno právo na jinou výši protiplnění, je pro hlavního akcionáře a pro společnost závazné co do základu přiznaného práva i vůči ostatním vlastníkům účastnických cenných papírů. [...]

(4) Určení nepřiměřenosti výše protiplnění nezpůsobuje neplatnost usnesení valné hromady podle § 183i odst. 1.

(5) Návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podle § 131 nelze zakládat na nepřiměřenosti výše protiplnění.“

III. Spor v původním řízení a předběžné otázky

9. Usnesením ze dne 8. prosince 2006 rozhodla valná hromada společnosti Jihočeská plynárenská, akciové společnosti založené podle českého práva se sídlem v Českých Budějovicích (Česká republika), o nuceném přechodu všech účastnických cenných papírů této společnosti na jejího hlavního akcionáře, společnost E.ON se sídlem v Mnichově (Německo).

10. V tomto usnesení byla uvedena výše protiplnění, jež byl hlavní akcionář povinen poskytnout menšinovým akcionářům v důsledku tohoto přechodu.

11. Návrhem ze dne 26. ledna 2007 podaným proti společnostem Jihočeská plynárenská a E.ON se M. Dědouch a další domáhali, aby Krajský soud v Českých Budějovicích (Česká republika) přezkoumal přiměřenost tohoto protiplnění.

12. V tomto řízení vznesla společnost E.ON námitku nedostatku pravomoci českých soudů, majíc za to, že mezinárodně příslušné jsou s ohledem na její sídlo toliko německé soudy.

13. Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 26. srpna 2009 zamítl tuto námitku z důvodu, že pravomoc českých soudů rozhodnout o žalobě M. Dědoucha a dalších zakládá čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001.

14. Společnost E.ON se proti tomuto rozhodnutí odvolala k Vrchnímu soudu v Praze (Česká republika), který usnesením ze dne 22. června 2010 rozhodl, že ve věci, o které rozhoduje, jde o řízení podle čl. 22 bodu 2 tohoto nařízení a mezinárodně příslušné jsou – s ohledem na sídlo společnosti Jihočeská plynárenská – české soudy.

15. Ústavní soud (Česká republika), který rozhodoval o ústavní stížnosti podané společností E.ON, nálezem ze dne 11. září 2012 toto usnesení zrušil a vrátil věc Vrchnímu soudu v Praze.

16. Vrchní soud v Praze poté usnesením ze dne 2. května 2014 dospěl k závěru, že české soudy jsou mezinárodně příslušné podle čl. 5 bodu 1 písm. a) nařízení č. 44/2001.

17. Společnost E.ON podala proti tomuto usnesení dovolání k předkládajícímu soudu.

18. Za těchto podmínek se Nejvyšší soud (Česká republika) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je třeba článek 22 [bod] 2 [nařízení č. 44/2001] vykládat tak, že se vztahuje i na řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění, které je povinen poskytnout hlavní akcionář jako protihodnotu za účastnické cenné papíry, jež na něj přešly v důsledku rozhodnutí valné hromady akciové společnosti o nuceném přechodu ostatních účastnických cenných papírů na hlavního akcionáře (tzv. „squeeze out“), dosavadním vlastníkům účastnických cenných papírů, určuje-li výši přiměřeného protiplnění usnesení valné hromady akciové společnosti a je-li soudní rozhodnutí, kterým bylo přiznáno právo na jinou výši protiplnění, pro hlavního akcionáře a pro společnost závazné co do základu přiznaného práva i vůči ostatním vlastníkům účastnických cenných papírů?
- 2) Je-li odpověď na předchozí otázku záporná, je třeba článek 5 [bod] 1 písm. a) nařízení [č. 44/2001] vykládat tak, že dopadá i na řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění popsané v předchozí otázce?
- 3) Je-li odpověď na obě předchozí otázky záporná, je třeba článek 5 [bod] 3 nařízení [č. 44/2001] vykládat tak, že dopadá i na řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění popsané v první otázce?“

IV. Řízení před Soudním dvorem

19. Písemná vyjádření předložili společnost E.ON, M. Dědouch a další, česká vláda a Evropská komise. Vzhledem k tomu, že nebyla podána odůvodněná žádost o konání jednání a Soudní dvůr má za to, že má k dispozici dostatečné podklady pro rozhodnutí, bylo rozhodnuto, že se jednání konat nebude.

V. Analýza

20. Podstatou předběžných otázek předkládajícího soudu je, zda žaloba týkající se přezkumu přiměřenosti protiplnění, jež musí hlavní akcionář společnosti poskytnout menšinovým akcionářům téže společnosti za každou akcii v rámci procesu vytěsnění („squeeze out“), spadá do výlučné příslušnosti soudů členského státu, v němž má společnost sídlo (čl. 22 bod 2 nařízení č. 44/2001), nebo do zvláštní příslušnosti soudů místa, kde smluvní závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn [čl. 5 bod 1 písm. a) nařízení č. 44/2001], nebo do zvláštní příslušnosti soudů místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události (čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001).

21. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nastoluje strukturální problém nařízení č. 44/2001 [který přetrvává i v době platnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech³], a sice absenci pravidla pro určení příslušnosti při řešení sporů uvnitř společností, jako jsou například spory mezi společníky navzájem nebo spory mezi společníky a vedením společnosti nebo mezi společnostmi a jejím vedením⁴.

22. Článek 22 bod 2 nařízení č. 44/2001 se totiž týká pouze otázek „platnosti založení, nulity nebo zrušení společností [...] nebo platnosti usnesení jejich orgánů“. Avšak spory na základě práva společností s sebou nutně nenesou otázku platnosti usnesení orgánů společností, a tím méně otázku platnosti založení, nulity nebo zrušení společnosti. To je případ projednávané věci, v níž ve sporu v původním řízení není podle § 183k odst. 4 českého obchodního zákoníku zpochybněna platnost usnesení valné hromady o vytěsnění menšinových akcionářů, nýbrž pouze výše protiplnění, jež jim musí hlavní akcionář poskytnout za získání jejich akcií.

23. Problém absence pravidla pro určení příslušnosti pro tento typ sporů je ještě komplikovanější vzhledem k obtížnému použití ustanovení čl. 5 bodů 1 a 3 na spor v původním řízení, jelikož vytěsnění menšinových akcionářů a protiplnění, o němž bylo rozhodnuto usnesením valné hromady, není ani smlouvou ani deliktem ani kvazideliktem.

24. Zaprvé neexistuje „svobodně přijatý závazek jedné strany vůči druhé straně“⁵, který by měl za následek použitelnost čl. 5 bodu 1 nařízení č. 44/2001. Principem procesu vytěsnění menšinových akcionářů totiž je, že hlavní akcionář jej může zahájit bez jejich souhlasu.

25. Zadruhé podle ustálené judikatury Soudního dvora sice platí, že se „čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 vztahuje na všechny žaloby, jejichž cílem je určit odpovědnost žalovaného a které nesouvisí s nároky ze smlouvy ve smyslu čl. 5 bodu 1 tohoto nařízení“⁶, nicméně cílem sporu v původním řízení není určit odpovědnost hlavního akcionáře. Toto řízení se naopak týká otázky přiměřenosti protiplnění stanoveného v souladu s § 183i odst. 3 českého obchodního zákoníku valnou hromadou (a tedy nikoli nutně nebo jedině hlavním akcionářem).

26. Tento problém není charakteristický jen pro proces vytěsnění, nýbrž vyvstává i ve vztahu k řadě dalších konceptů práva společností, například k povinnosti loajality příslušející členům vedení společností. Na základě ustálené judikatury Soudního dvora, na niž jsem odkázal v bodě 24 tohoto stanoviska, je povinnost loajality závazkem, jež vůči společnosti přijímá člen jejího vedení, jakmile svobodně přijme funkce. V tomto směru by žaloba společnosti nebo akcionáře znějící na určení, že člen vedení společnosti tuto povinnost porušil, spadala pod čl. 5 bod 1 písm. a) nařízení č. 44/2001, avšak tato povinnost nemá specifické místo plnění ve smyslu tohoto ustanovení, neboť je nutno ji dodržovat v celém světě. Na základě tohoto ustanovení tedy nelze určit konkrétní příslušnost soudů určitého státu.

27. Není-li použitelné žádné pravidlo pro určení výlučné nebo zvláštní příslušnosti, je obvykle nutné se vrátit k obecnému pravidlu stanovenému v čl. 2 odst. 1 nařízení č. 44/2001, podle kterého mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu⁷.

3 – Úř. věst. 2012, L 351, s. 1.

4 – V tomto smyslu viz Paschalidis, P., *Freedom of Establishment and Private International Law for Corporations*, Oxford University Press, 2012, body 2.09 až 2.29.

5 – Rozsudek ze dne 10. září 2015, Holterman Ferho Exploitatie a další (C-47/14, EU:C:2015:574, bod 52 a citovaná judikatura).

6 – Rozsudek ze dne 10. září 2015, Holterman Ferho Exploitatie a další (C-47/14, EU:C:2015:574, bod 68 a citovaná judikatura).

7 – Viz rozsudky ze dne 13. července 2006, Reisch Montage (C-103/05, EU:C:2006:471, bod 22), a ze dne 12. května 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, bod 30).

28. V tomto případě by bylo možné uvažovat o restriktivním výkladu čl. 22 bodu 2 nařízení č. 44/2001⁸. Takový výklad, který vylučuje předmětný spor z jeho působnosti (protože v souladu s § 183k odst. 4 českého obchodního zákoníku není v tomto sporu zpochybněna platnost usnesení valné hromady, kterým bylo rozhodnuto o vytěsnění menšinových akcionářů), by ovšem byl v rozporu s obecnou systematikou a cílem tohoto nařízení, jimiž je třeba se podle judikatury Soudního dvora řídit při výkladu článku 22 nařízení č. 44/2001⁹.

29. V tomto směru poukazuji na to, že Soudní dvůr již byl povolán k výkladu čl. 22 bodu 2 nařízení č. 44/2001. I když, pokud vím, ještě neměl příležitost provést tento výklad v kontextu sporu uvnitř společnosti řídicího se právem společností, nebránilo mu to v tom, aby v této judikatuře vytyčil zásady, jimiž se řídí výklad tohoto ustanovení¹⁰.

30. V tomto smyslu, jak Soudní dvůr rozhodl ve svém rozsudku ze dne 2. října 2008, Hasset a Doherty (C-372/07, EU:C:2008:534), „jelikož [ustanovení článku 22 nařízení č. 44/2001] zavádějí výjimku z obecného pravidla příslušnosti, nesmějí být vykládána v širším smyslu, než vyžaduje jejich účel, jelikož mají za následek to, že strany jsou zbaveny možnosti volby soudu, kterou by jinak měly, a v určitých případech jsou předvolány k soudu, který není soudem místa bydliště ani jedné z nich“¹¹.

31. Podle Soudního dvora je „základním cílem takové výjimky, stanovující výlučnou příslušnost soudů členského státu, ve kterém se nachází sídlo společnosti, [...] soustředit příslušnost, aby nedocházelo k přijímání rozporných rozhodnutí týkajících se existence společností a platnosti usnesení jejich orgánů“¹².

32. Domnívám se, že tomuto cíli by bylo lépe učiněno zadost, kdyby byl čl. 22 bod 2 vykládán v souladu se základním cílem, jež sleduje, a nikoli restriktivně a formalisticky na základě svého znění.

33. Jak již Soudní dvůr rozhodl, „soudy členského státu, ve kterém má společnost své sídlo, se totiž zdají být nejpovolanejší k rozhodování o [...] sporech [týkajících se existence společností a platnosti usnesení jejich orgánů] zejména proto, že formální náležitosti zveřejňování aktů společnosti musejí být splněny v tomto státě. Přiznání výlučné příslušnosti těmto soudům tedy probíhá v zájmu řádného výkonu spravedlnosti“¹³.

8 – Viz rozsudky ze dne 13. července 2006, Reisch Montage (C-103/05, EU:C:2006:471, bod 22), a ze dne 12. května 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, bod 30).

9 – Viz rozsudky ze dne 2. října 2008, Hasset a Doherty (C-372/07, EU:C:2008:534, bod 19), a ze dne 12. května 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, body 29 a 30).

10 – Věc, ve které byl vydán rozsudek ze dne 2. října 2008, Hasset a Doherty (C-372/07, EU:C:2008:534), se totiž týkala sporů mezi profesním odborovým svazem založeným podle anglického práva a jeho členy na základě smlouvy, kterou mezi sebou uzavřeli. Nejednalo se tedy o spor spadající do anglického práva společností. Totéž platí o věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 22. března 1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87), která se týkala sporů ze smlouvy o přistoupení ke sdružení. Otázka výlučné příslušnosti soudů sídla sdružení ani nevyvstala. Věc, ve které byl vydán rozsudek ze dne 12. května 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300), se týkala sporu mezi společností založenou podle německého práva a jejím věřitelem ohledně smlouvy o finančním derivátu. Německá společnost napadala platnost této smlouvy jako aktu *ultra vires* a dovolávala se přitom porušení svých stanov svými orgány. Nejednalo se tedy o spor uvnitř společnosti, neboť otázka upravená právem společností, a sice otázka charakteru *ultra vires* uzavření uvedené smlouvy německou společností, byla pouze incidenční. Věc, ve které byl vydán rozsudek ze dne 23. října 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319), se týkala sporu mezi leteckou společností založenou podle litevského práva na straně jedné a leteckou společností založenou podle lotyšského práva a společností založenou podle lotyšského práva provozující letiště v Rize (Lotyšsko) na straně druhé. Letecká společnost založená podle litevského práva se domáhala náhrady škody vyplývající z porušení práva hospodářské soutěže žalovanými. Nejednalo se tedy ani o spor uvnitř společnosti, ani o otázku upravenou právem společností.

11 – Viz bod 19 a citovaná judikatura.

12 – Rozsudek ze dne 2. října 2008, Hasset a Doherty (C-372/07, EU:C:2008:534, bod 20).

13 – Rozsudek ze dne 2. října 2008, Hasset a Doherty (C-372/07, EU:C:2008:534, bod 21 a citovaná judikatura).

34. To je dle mého názoru také případ českých soudů ve sporu, o nějž se jedná ve věci v původním řízení. Vzhledem k tomu, že se tento spor týká procesu vytěsnění menšinových akcionářů společnosti založené podle českého práva hlavním akcionářem a že hlavní akcionář – společnost E.ON – nepopírá, že v samotném meritu se na spor v původním řízení použije české právo, i kdyby tento spor spadl do příslušnosti německých soudů na základě článku 2 nařízení č. 44/2001, domnívám se, že české soudy jsou nejpovolanější k projednání tohoto sporu a jeho vyřešení v souladu s českým právem.

35. Navíc mám za to, že příslušnost soudů sídla společnosti, jejíž vnitřní záležitosti jsou předmětem sporu, na základě čl. 22 bodu 2 nařízení č. 44/2001, by nebyla na újmu cíli předvídatelnosti¹⁴ sledovanému nařízením č. 44/2001, protože akcionáři společnosti, zejména hlavní akcionář, mohou snadno předvídat, že pro rozhodnutí jakéhokoli sporu uvnitř společnosti budou příslušné soudy sídla společnosti. V projednávané věci jsou české soudy přirozeně příslušnými soudy pro rozhodnutí sporu mezi společnostmi E.ON a M. Dědouchem a dalšími.

36. Z těchto důvodů mám za to, že projednávaná věc dává Soudnímu dvoru příležitost vyjasnit použitelnost čl. 22 bodu 2 nařízení č. 44/2001 na spory uvnitř společností. Navrhuji vykládat jej v tom smyslu, že tyto spory, a zejména spory mezi hlavním akcionářem a menšinovými akcionáři společnosti v rámci vytěšňovacího procesu, spadají do jeho působnosti.

VI. Závěry

37. S ohledem na předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky položené Nejvyšším soudem (Česká republika) následovně:

„Článek 22 bod 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že se použije na řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění, které je povinen poskytnout hlavní akcionář dosavadním vlastníkům účastnických cenných papírů (menšinovým akcionářům) jako protihodnotu za tyto cenné papíry, jež na něj přešly v důsledku rozhodnutí valné hromady akciové společnosti o nuceném přechodu ostatních účastnických cenných papírů na hlavního akcionáře.“

14 – Viz bod 11 odůvodnění nařízení č. 44/2001. V tomto smyslu viz rovněž rozsudek ze dne 12. května 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, body 33 a 35).